

Sygn. akt III PSK 230/21

POSTANOWIENIE

Dnia 8 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z powództwa R. P.

przeciwko W. W.

o wynagrodzenie za pracę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 8 listopada 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie

z dnia 24 marca 2021 r., sygn. akt VIII Pa 117/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 24 marca 2021 r. oddalił apelację pozwaną W. W. od wyroku Sądu Rejonowego Lublin - Zachód w Lublinie z dnia 29 czerwca 2020 r., zasądającego od pozwaną na rzecz powoda R. P. kwotę 15.130 zł tytułem zaległego wynagrodzenia za pracę.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku pozwana, zaskarżając orzeczenie Sądu Okręgowego w całości, podniosła zarzut naruszenia prawa materialnego: 1) art. 29 w związku z art. 300 k.p. w związku z art. 74 § 2 k.c., przez błędną wykładnię i przyjęcie, że strony umówiły się (zawarły ustną umowę) o dodatkowy składnik wynagrodzenia za każdy dzień pracy z tytułu wyjazdu zagranicznego i w konsekwencji uznanie, iż powodowi należy się wynagrodzenie dodatkowe w wymiarze 170 zł za dzień, nie posiadając w zebranym postępowaniu

dowodowym potwierdzenia, że powód w określonych w pozwie terminach pracował za granicą i przyjęcie, iż wykonywał pracę za granicą w okresach opisanych w pozwie, mimo braku dowodu w postaci dokumentów, zeznań świadków lub zeznań stron na tę okoliczność; 2) art. 29 k.p. w związku z art. 65 k.c. w związku z art. 353¹ k.c., przez nieprawidłową wykładnię zapisu umowy w zakresie stanowiska powoda: kierowca kat. B (umowa o pracę), w efekcie której Sąd błędnie przyjął, że zgodnie z postanowieniami umowy powód wykonywał pracę tylko jako kierowca w transporcie międzynarodowym (str. 1 uzasadnienia), a w umowie wskazane jest jako miejsce wykonywania pracy „[...]”, Ł.

, teren kraju, teren Unii Europejskiej”; ewentualnie (z ostrożności procesowej) skarżąca podniosła zarzut naruszenia: 1) art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 65 k.c. oraz art. 29 k.p., przez sprzeczność istotnych ustaleń Sądu pierwszej instancji z materiałem dowodowym zebrany w sprawie i przyjęciu, że powód wykonywał tylko transport międzynarodowy, co w efekcie skutkowało uznaniem, iż powód w wykazanych w pozwie terminach pracował za granicą; 2) art. 149 § 1 k.p. w związku z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1155) oraz w związku z § 8 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 maja 1996 r. (Dz.U. Nr 62 poz. 286), przez nieprawidłowe przyjęcie, że podstawą prawną nakładającą na pracodawcę (pозwanego) obowiązek prowadzenia ewidencji czasu pracy kierowcy (powoda) jest § 8 powołanego powyżej rozporządzenia, w przypadku gdy ustawodawca wydzielił grupę zawodową kierowców, określając szczegółowe zasady prowadzenia ewidencji czasu pracy w ustawie o czasie pracy kierowców; 3) art. 77⁵ k.p. w związku z § 2 ust. 7 ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 232 k.p.c., przez jego niezastosowanie w zakresie, w którym przewiduje on, że pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscem pracy przysługują należności z tytułu pokrycia kosztów związanych z podróżą służbową i poszukiwanie podstawy prawnej do ustanowienia zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej powodowi, w sytuacji braku dokumentacji wskazującej na wysokość wynagrodzenia należną powodowi i uznanie, że powód udowodnił, iż należy mu się ryczałtowa kwota 170 zł dodatkowo za każdy dzień pracy za granicą, oraz przyjęcie przez Sąd, że zasadnym jest zastosowanie do wyliczeń tego

wynagrodzenia stawki 40 euro dziennie, w sytuacji gdy nie było przeszkód, aby wyliczenia zostały dokonane przez biegłego w zakresie rachunkowości, który to dowód powód powinien zgłosić, gdyż na nim ciążył obowiązek udowodnienia dochodzonego roszczenia; 4) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez nie odniesienie się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do większości zarzutów podniesionych przez pozwaną w toku procesu. W przypadku przyjęcia, że roszczenie powoda jest należne w świetle przepisów prawa pracy oraz przepisów o czasie pracy kierowców, pozwana zgłosiła dodatkowy zarzut naruszenia art. 5 k.c., przez jego niezastosowanie i tym samym nieoddalenie powództwa, mimo że zgłoszone przez powoda roszczenie stanowiło nadużycie prawa podmiotowego - powód domaga się zapłaty wynagrodzenia za czas pracy, którego nie udowodnił, jako przepracowany w określonych terminach i w określonych miejscach, przez określenie stawki dziennej za ten czas niemającej potwierdzenia ani w obowiązujących przepisach, ani w zebranych materiale dowodowym, jako stawki należnej czy umówionej w wysokości 170 zł, sam naruszając obowiązujące przepisy z zakresu przedkładania pracodawcy dokumentów czasu faktycznie wykonanej pracy, które potwierdzają i dokumentują jego pracę i na podstawie których pracodawca ma możliwość sporządzania ewidencji czasu pracy.

Wskazując na powyższe zarzuty, pozwana wniosła o uchylenie wyroku Sądu drugiej instancji w całości i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy zgodnie z żądaniem apelacji, to jest przez oddalenie powództwa w całości; ewentualnie wniosła o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od powoda na rzecz skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, oczywistą zasadność skargi, a także interes społeczny.

Zdaniem skarżącej, w niniejszej sprawie występuje zagadnienie prawne powstałe w związku z rozbieżnościami w zakresie regulacji rozliczania podróży służbowych kierowców na tle orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (wyrok z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15) oraz odmiennych orzeczeń Sądu Najwyższego

(wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17), sprowadzające się do pytania, „czy w przypadku braku uregulowania zagadnień wynagrodzenia z tytułu podróży służbowych kierowców BUSów, w układzie zbiorowym, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę u danego pracodawcy, podstawą do obliczenia stawek diet z tytułu podróży służbowych kierowców BUSów za granicą powinny być stosowane zasady oraz stawki określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 167), strony mogą kształtować stawki diet ponad kwoty zawarte w rozporządzeniu”.

Oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżąca upatruje w przyjęciu przez Sąd drugiej instancji wynagrodzenia dodatkowego, jako diety z tytułu wyjazdów za granicę, w wysokości 170 zł za dzień, która przekracza wszystkie normy kwotowe obowiązujące w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej. Zdaniem skarżącej, także kwestia niedostarczania przez kierowcę wykresówek, kart kierowcy lub tachografów, jest oczywistą przesłanką do uznania, że pracownik nie przedkładając opisanych dokumentów, uniemożliwia pracodawcy wywiązania się z obowiązku prowadzenia prawidłowo ewidencji czasu pracy, a co w niniejszej sprawie ma bezpośredni wpływ na określenie wysokości roszczenia, jego wymagalności i datę powstania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, że jako sąd kasacyjny nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, a skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości

stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Strona wnosząca skargę kasacyjną, zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., powinna sformułować w niej wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz ze stosownym uzasadnieniem. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien zaś wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty prawne świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurystyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można

zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane). Istotne jest przy tym, aby problem prawny, ujęty w skardze kasacyjnej, dotyczył kwestii decydującej o rozstrzygnięciu sprawy. Nie może być bowiem dla niej prawnie obojętny. Innymi słowy, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne tylko wtedy, kiedy wynik sprawy uzależniony jest od interpretacji przepisów przedstawionych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 września 2005 r., I PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243 i z dnia 29 czerwca 2001 r., I PKN 33/01, OSNP 2003 nr 9, poz. 228).

Formułując zaś wniosek oparty na przesłance przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w jego motywach zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/ 07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Sąd Najwyższy zauważa, że skarżąca łączy oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z wystąpieniem istotnego zagadnienia prawnego. Tymczasem, już tylko z samej przedstawionej wyżej istoty ustawowych przesłanek przedsądu przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. wynika, że co do zasady nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne, od którego rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez Sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego. Z kolei skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964).

Skarżąca nie wykazała też istnienia powołanych przesłanek przedsądu. Sformułowane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do pytanie, nie stanowi prawidłowo skonstruowanego zagadnienia prawnego. Autor skargi kasacyjnej nie wskazał nawet przepisów prawa, na podstawie których skonstruował owo zagadnienie, nie nawiązał do ich treści i nie wyjaśnił, w czym tkwi problem w dekodowaniu zawartych w tych przepisach norm prawnych. Tymczasem przepis, którego naruszenie zarzucono w ramach którejś z podstaw kasacyjnych, powinien niewątpliwie stanowić oparcia dla konstruowania przesłanek przedsądu. Wszystkie elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej muszą bowiem pozostawać ze sobą w ścisłej relacji, jako części składowe jednego środka zaskarżenia. Argumentów za istnieniem powołanej przez skarżącego przesłanki przedsądu należałoby zatem poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, to jest w jej podstawach i ich uzasadnieniu, co nie jest rolą Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania kasacyjnego.

Ponadto, przyczyna uzasadniająca przyjęcie skargi do rozpoznania w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. dotyczyć musi kwestii prawnej pozostającej w związku z rozstrzygnięciem sprawy i związanej z podstawą faktyczną i prawną rozstrzygnięcia. W niniejszej sprawie Sądy *meriti* rozstrzygały o zasadności

roszczenia powoda o zasądzenie dodatkowego wynagrodzenia ponad kwotę wynagrodzenia ustalonego w umowie o pracę. Zgodnie z ustaleniami Sądów, na podstawie zawartej umowy o pracę powód wykonał na rzecz pozwanej pracę w postaci przewozów i przebywał w trasie przez 89 dni. Strony uzgodniły, że oprócz wynagrodzenia minimalnego wskazanego w umowie o pracę, powód ma otrzymywać kwotę 170 zł netto za każdy dzień wyjazdowy. Pozwana nie wykazała, że wynagrodzenie to wypłaciła, poza przyznaniem przez powoda faktem zapłaty przez nią wynagrodzenia minimalnego wynikającego z zawartej umowy o pracę. Sąd odwoławczy uznał, że w niniejszej sprawie strony umówiły się na wynagrodzenie w kwocie podstawowej i dodatkowej, a należność żądana i zasądzona dotyczy wynagrodzenia dodatkowego, które wprawdzie nie było objęte umową o pracę w sensie dokumentacyjnym, jednak było ustalone między stronami i realizowane tak w odniesieniu do powoda, jak i innych pracowników kierowców, co wykazało postępowanie dowodowe. Z całą pewnością powód nie otrzymywał spornego wynagrodzenia dodatkowego, co zresztą zostało przyznane przez pozwaną. Sąd zauważył także, że zasądzona kwota stanowi wynagrodzenie powoda, a nie należności z tytułu podróży służbowych. Zbędne było zatem odnoszenie się do twierdzeń pozwanej o niezasadności roszczeń pozwu o zapłatę świadczeń z tytułu podróży służbowej pracowników - kierowców w transporcie międzynarodowym w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że to pracodawca jest zobowiązany do ewidencjonowania czasu pracy pracowników zgodnie z art. 149 § 1 k.p., co zostało sprecyzowane w § 8 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 maja 1996 r. Również zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców, pracodawca prowadzi ewidencję czasu pracy kierowców w jednej z wybranych form, tj. zapisów na wykresówkach, wydruków danych z karty kierowcy i tachografu cyfrowego, plików pobranych z karty kierowcy i tachografu cyfrowego, innych dokumentów potwierdzających czas pracy i rodzaj wykonywanej czynności lub rejestrów opracowanych na podstawie tych dokumentów. Wobec zaniedbań pracodawcy w prawidłowym ewidencjonowaniu danych, Sąd oparł ustalenia na zaoferowanym przez strony materiale dowodowym. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że powód udowodnił, iż pracował jako

kierowca busa przez 89 dni na terenie UE, zatem stosownie do art. 80 k.p. przysługiwało mu wynagrodzenie za wykonaną pracę. Nie otrzymał za to umówionego dodatkowego wynagrodzenia w wysokości 170 zł za każdy dzień wyjazdu, zaś pracodawca nie wykazał, aby rozliczył się z powodem w jakikolwiek sposób. Stąd też zasadne było zasądzenie na rzecz powoda kwotę 15.130 zł tytułem należnego wynagrodzenia (k. 5-7 uzasadnienia wyroku).

Zdaniem Sądu Najwyższego, zawarta we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumentacja, mająca uzasadniać oczywistą zasadność skargi, w istocie stanowi niedopuszczalną w postępowaniu kasacyjnym próbę podważenia przeprowadzonej przez Sąd drugiej instancji oceny materiału dowodowego oraz dokonanych na tej podstawie ustaleń faktycznych. Dokonana przez Sąd odwoławczy ocena okoliczności faktycznych i związana z tym wykładnia prawa (wyrażona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku) mieszczą się w granicach uznania sędziowskiego. Podnoszone przez skarżącą w tym zakresie argumenty stanowią zatem polemikę z oceną dowodów i wynikającymi z niej ustaleniami faktycznymi. Zgodnie zaś z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie zajmuje się oceną materiału dowodowego, nie ma również kompetencji do kontrolowania prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez sąd drugiej instancji według kryteriów opisanych w art. 233 § 1 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 403/12, LEX nr 1350309).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[as]